

УДК 72.012.8:728.5

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІЛЬНОГО ПРОСТОРУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

САФРОНОВА Олена, ШМЕЛЬОВА Олександра,
МАЗУРЧУК Тетяна

Київський національний університет технологій та дизайну

Розглянуто поняття вільного студентського простору на базі закладу вищої освіти. Визначено, що вільний студентський простір на базі ЗВО може бути організований як студентський коворкінг-центр або як неформальний навчальний простір, основною рисою якого є інтеграція інноваційних технологій, і який формується за принципами коворкінгу. На основі аналізу наукових досліджень і світового досвіду проектування вільного студентського простору на базі ЗВО, запропоновані рекомендації до дизайну такого простору.

Ключові слова: вільний простір, коворкінг, заклад вищої освіти, комунікативність, інноваційні технології, неформальний навчальний простір.

ВСТУП

Стрімкий розвиток інформаційних технологій кінця ХХ сторіччя вплинув як на спосіб суспільної праці, так і на суспільне життя загалом, призвівши до глобальних змін в організації громадських просторів, їх трансформації у відповідності до нових запитів суспільства. Ці зміни вплинули і на дизайн середовища закладів вищої освіти, як основного інструменту формування майбутніх фахівців високого рівня.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Оскільки типологія сучасного вільного студентського простору на базі закладів вищої освіти в Україні тільки формується, тема визначення особливостей дизайну такого простору з врахуванням основних чинників впливу і вимог до функціонального призначення є актуальною. Теоретичною базою дослідження стали останні роботи зарубіжних і вітчизняних авторів щодо особливостей формування неформального навчального простору у закладах вищої і середньої освіти; розвитку студентських коворкінгів, як нових форм соціальної взаємодії і навчання.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У світовій практиці навчальний простір ділять на формальний і неформальний. До неформального відносять різноманітні вільні простори, в тому числі коворкінг-центри на базі ЗВО. Загалом виділяють такі зони впровадження неформальних навчальних просторів: простори згромадження, бібліотеки, коридори.

Термін Co-working має англійське походження і перекладається як «спільна робота». До особливостей формування інноваційних просторів такого типу, крім впровадження сучасних інформаційних технологій, треба віднести перш за все забезпечення можливості формальної і, особливо неформальної співпраці і спілкування, що за даними американських дослідників значно підвищує продуктивність праці. Великим плюсом роботи в коворкінгу є можливість отримати нові знання за рахунок знайомства з новими людьми [2, с. 4–6]. Коворкінг закладу вищої освіти покликаний не тільки вирішити проблему комунікації і соціальної взаємодії між студентами, але сприяти їх професійному зростанню, створюючи передумови для формування соціальної спільноти серед його користувачів [1, с. 108]. Коворкінг-центри, створені на базі університету, надають наступні організаційні переваги:

1. Наявність зручного обладнаного приміщення для виконання домашніх завдань та спільних проектів, проведення презентацій та круглих столів, формування стартапів, ділового спілкування та дозвілля тощо.

2. Перебування користувачів в оточенні успішних, активних і творчих колег. Активне середовище породжує нові знайомства, взаємодопомогу, нові проекти та ін. [2, с. 4–6]

Сучасні університетські бібліотеки заздалегідь проектуються за принципом коворкінгів, в той час, як планувально-просторова структура раніше створених, в більшості випадків, дає можливість реорганізації завдяки різноманітним нішам, приймальням та маловикористовуваним просторам. Наявність коридорів дає змогу організації вільного простору в перехідних зонах, що з'єднують різноманітні університетські приміщення, наприклад, аудиторії та вестибюлі. Під просторами згромадження розуміють різні зони території кампусу. В деяких випадках – це ніші в стінах, невикористовувані майданчики в вестибюлях, приміщення у внутрішніх дворах та майданчиках. Вони можуть бути спеціально обладнані для проведення неформальних навчальних заходів та не потребують великої кількості меблів. [3, с. 13–14].

В Україні коворкінг – порівняно нове явище; цим пояснюється відсутність чітких рекомендацій до проектування приміщень даного типу. Узагальнюючи результати досліджень зарубіжних авторів щодо привабливості вільного студентського простору на базі університету, можна зробити висновки, що студенти віддають перевагу комфортним приміщенням з природнім чи індивідуальним штучним освітленням; багатофункціональному простору з використанням меблів, що трансформуються і дають змогу студентам брати активну участь у зміні конфігурації простору в залежності від поточних потреб; меблям та обладнанню, що забезпечують можливість вільного спілкування і праці як індивідуально, так і в групі, а також проведення заходів дозвільного характеру. В кожному окремому випадку простір повинен мати змогу бути адаптованим під конкретну функцію, тобто бути динамічним. Така

структура гарантує високу ефективність вільного простору, як в досягненні високих результатів навчання, так і в покращенні соціальної взаємодії між студентами, а також сприятиме стрімкому розвитку їх комунікативних навичок.

Одним з найважливіших аспектів формування простору ЗВО є також інтеграція ІТ-технологій по всій території: бездротових з'єднань, різноманітних системи проектування зображень на екран, інтернет-терміналів, ноутбуків, планшетів тощо. Вибір і впровадження інноваційних технологій визначається типом приміщення, в якому формується вільний простір.

На сьогоднішній день обов'язковою умовою проектування громадського простору є впровадження принципів універсального дизайну, тобто даний простір має бути доступним для всіх категорій студентства, включаючи осіб з особливими потребами.

Перший в Україні коворкінг-центр, де студентство отримало змогу навчатися в комфортніших, за звичні аудиторні, умовах, працювати і набиратися досвіду, відкрився у Дніпропетровську для студентів ІТ-спеціальностей у 2015 році. Пізніше такі простори почали створювати по всій території України. В більшості випадків ініціаторами створення студентських вільних просторів є самі студенти та їх викладачі. На сьогоднішній день в Україні нараховується близько 20 таких просторів, вісім з яких знаходяться в м. Києві. Зазвичай вони розміщуються в невикористовуваних чи переобладнаних приміщеннях, коридорах та аудиторіях.

Враховуючи той факт, що в більшості випадків університетські вільні простори створюються студентами та викладачами власними силами, брак коштів значним чином відображається на реалізації проекту та кінцевому результаті. Часто студенти проявляють креативність, облаштовують і декорують приміщення власноруч. Прикладом може бути використання меблів з європіддонів («NAU HUB», НАУ, Київ; «Білий простір», Києво-Могилянська Академія, Київ), перефарбовування та декорування старих меблів («Білий простір», Києво-Могилянська Академія, Київ), перефарбовування та оздоблення стін («Острів», КНУБА, Київ). Виходячи з вищевикладеного матеріалу, можна зробити висновок, що більша частина українських неформальних навчальних просторів на базі ЗВО, не просто не відповідають світовим аналогам, а самі по собі є недостатньо зручними і облаштованими.

ВИСНОВКИ

Вільний студентський простір на базі ЗВО може бути організований як студентський коворкінг-центр на базі університету або як неформальний навчальний простір, основною рисою якого є інтеграція інноваційних технологій, і який формується за принципами коворкінгу. На основі аналізу наукових досліджень і світового досвіду проектування вільного студентського простору на базі ЗВО, пропонуються наступні рекомендації до дизайну:

1. Інтеграція новітніх технологій і обладнання.
2. Наявність природного чи індивідуального штучного освітлення.
3. По можливості використання натуральних матеріалів та озеленення.
4. Гнучка планувальна структура та предметно-просторове наповнення для забезпечення як індивідуальної так і колективної праці та спілкування.
5. Створення багатосценарних поліфункціональних просторів шляхом використання трансформованих мобільних меблів та різноманітних перегородок.
6. Впровадження принципів інклюзивного дизайну.
7. Забезпечення доступним програмним забезпеченням та технологіями студентів з особливими освітніми потребами.
8. Художньо-естетичне оформлення, що відповідає умовам психологічного комфорту і стимулює розумову активність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полтавская М. Б. Институционализация новых форм социального взаимодействия: пространство коворкинга / М. Б. Полтавская // Социология и социальные технологии. – 2014. – №3 (23). – С. 108-112
2. Савина Н. В. Организация студенческого коворкинга // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – Т. 15. – С. 2106–2110. – URL: <http://e-koncept.ru/2016/96341.htm>.
3. S. Painter, J. Fournier, C. Grape, P. Grummon, J. Morelli, S. Whitmer, J. Cevetello. Research on Learning Space Design: Present State, Future Directions / S. Painter // Report from the Recipients of the 2012 Perry Chapman Prize. – 2012

SAFRONOVA O., SHMELIOVA O., MAZURCHUK T. FEATURES OF ORGANIZATION OF FREE SPACE OF A MODERN HIGHER EDUCATION INSTITUTION

The notion of free student space on the basis of institution of higher education is considered. It has been determined that free student space on the basis of Higher Education Institutions can be organized as a student co-working center or as an informal educational space, the main feature of which is the integration of innovative technologies, and which is formed on the basis of co-working principles. Based on the analysis of scientific research and world experience in designing a free student space on the basis of higher education institutions, recommendations for the design of such space are proposed.

Key words: *free space, co-working, higher educational institution, communicativeness, innovative technologies, informal educational space.*